

Sygn. akt VI ACa 195/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Ryszard Sarnowicz

Sędziowie: Sędzia SA Teresa Mróz

Sędzia SA Agata Zając (spr.)

Protokolant: Bartłomiej Dąbrowski

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2019 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości (...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej w W.

przeciwko K. B. i A. B. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 27 listopada 2017 r., sygn. akt III C 1504/17

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo:

1. w punkcie pierwszym w ten sposób, że po słowie „zasądza” dodaje „solidarnie”;
2. w punkcie drugim w ten sposób, że zasądza od K. B. i A. B. (1) solidarnie na rzecz Syndyka Masy Upadłości (...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej dalszą kwotę 573 137,90 (pięćset siedemdziesiąt trzy tysiące sto trzydzieści siedem złotych dziewięćdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty, zastrzegając pozwanym prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do hipoteki umownej w wysokości 4.800.000 złotych na nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w O. prowadzi księgę wieczystą numer (...);
3. w punkcie trzecim nadając mu następującą treść: „zasądza od K. B. i A. B. (1) solidarnie na rzecz Syndyka Masy Upadłości (...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. kwotę 12 000 zł (dwanaście tysięcy złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu”;
4. w punkcie czwartym nadając mu następującą treść: „nakazuje ściągnąć z zasądzzonego roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 20 000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony”;
5. w punkcie piątym nadając mu następującą treść: „nakazuje pobrać od K. B. i A. B. (1) solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 80 000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony”;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od K. B. i A. B. (1) solidarnie na rzecz Syndyka Masy Upadłości(...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej kwotę 4 968 zł (cztery tysiące dziewięćset sześćdziesiąt osiem złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje ściągnąć z zasądzanego roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 33 876,36 zł (trzydzieści trzy tysiące osiemset siedemdziesiąt sześć złotych trzydzieści groszy) tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji, od której powód był zwolniony;

V. nakazuje pobrać od K. B. i A. B. (1) solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 28 857,64 zł (dwadzieścia osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt siedem złotych sześćdziesiąt cztery grosze) tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji, od której powód był zwolniony.

Sygn. akt VI ACa 195/18

UZASADNIENIE

Syndyk Masy Upadłości (...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. pozwem z dnia 9 grudnia 2016 r. wniósł o rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym i orzeczenie nakazem zapłaty, że pozwani K. B. i A. B. (1) mają zapłacić solidarnie na rzecz powoda kwotę 3.572.754,45 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych w terminie 14 dni od daty doręczenia nakazu zapłaty oraz o zastrzeżenie pozwanym prawa do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w O. prowadzi księgę wieczystą numer (...).

W dniu 19 czerwca 2017 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie nakazał pozwanym w postępowaniu upominawczym aby zapłacili solidarnie powodowi kwotę 3.572.754,45 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 2.891.227,90 zł od dnia 9 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wnieśli w tymże terminie sprzeciw, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanym jako dłużników rzeczowych z tytułu ustanowionej na nieruchomości hipoteki umownej ujawnionej w księdze wieczystej numer (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w O. IV Wydział Ksiąg Wieczystych do kwoty 4.800 000 zł.

Od powyższego nakazu pozwani w dniu 1 sierpnia 2017 r. wnieśli sprzeciw, zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa. W sprzeciwie podniesiono zarzut braku legitymacji czynnej po stronie powoda oraz nieudowodnienie podstawy roszczenia dochodzonego pozwem poprzez brak udowodnienia wiarygodności przysługującej powodowi w stosunku do pozwanym, w szczególności nieprzedstawienie dokumentu potwierdzającego dokonanie przez SKOK wypłaty pożyczki oraz nieprzedstawienie dokumentu potwierdzającego wysokość wiarygodności. Zarzucono także posłużenie się dokumentami będącymi kserokopiami oraz podniesiono zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 27 listopada 2017 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie zasądził od K. B., A. B. (1) na rzecz Syndyka Masy Upadłości (...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. kwotę 2.318.090 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty zastrzegając pozwanym prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do hipoteki umownej w wysokości 4.800.000 zł na nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w O. prowadzi księgę wieczystą numer (...), oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od K. B. i A. B. (1) na rzecz Syndyka Masy Upadłości (...) Kasy (...) w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. kwotę 10.043,36 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a także nakazał ściągnąć z zasądzanego roszczenia na rzecz Skarbu

Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 33.120 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej, od której powód był zwolniony i nakazał pobrać od K. B. i A. B. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 66.880 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 10 lipca 2012 r. (...) Kasa (...) w W. (zwana dalej jako (...)) w związku z wnioskiem z dnia 13 czerwca 2012 r. zawarła z D. B. (nr członkowski w (...)) zwaną dalej Pożyczkobiorcą umowę pożyczki nr (...). Pożyczki udzielono na zakup nieruchomości. Umowa została zawarta na okres 10 lipca 2012 r. – 13 czerwca 2015 r. Całkowita kwota pożyczki wyniosła 3.200.000 zł (§ 1 umowy).

Zgodnie z § 2 umowy pożyczki wypłata pożyczki miała nastąpić w złotych polskich jednorazowo na podstawie złożonej w (...) pisemnej dyspozycji Pożyczkobiorcy po spełnieniu następujących warunków: podpisaniu umowy, uiszczeniu opłat i prowizji należnych (...) tytułem udzielenia pożyczki, udokumentowanego wniesienia w pełnej wysokości wymaganego wkładu własnego, ustanowienia prawnych zabezpieczeń spłaty pożyczki, przedstawieniu w (...) potwierdzenia ustanowienia hipoteki w formie aktu notarialnego, lub po przedstawieniu w (...) w formie aktu notarialnego umowy sprzedaży nieruchomości lub prawa wraz z oświadczeniem o ustanowieniu hipoteki na rzecz (...).

W § 4 ust. 1 umowy określono, iż całkowita kwota do zapłaty wynosi 4.200.375,40 zł. Pożyczkobiorca zobowiązany był do spłaty pożyczki wraz z należnymi odsetkami do dnia 13 czerwca 2015 r. Spłata pożyczki miała następować w ratach miesięcznych płatnych bez wezwania w terminach i kwotach wskazanych w harmonogramie spłaty pożyczki (§ 4 ust. 2 umowy). Zgodnie z § 6 umowy prowizja z tytułu udzielenia pożyczki wyniosła 160.000 zł. Całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wyniósł 1.000.375,40 zł (§ 5 umowy). W § 9 umowy postanowiono zaś, iż zabezpieczeniem przyznanej pożyczki będzie wpis hipoteki na rzecz (...) do kwoty 4.800.000 zł na miejscu pierwszym na nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości P..

W § 12 umowy (...) zastrzegł sobie prawo do wypowiedzenia umowy z 30-dniowym terminie wypowiedzenia i postawienia całej pożyczki wraz z odsetkami w stan natychmiastowej wymagalności w przypadku niedotrzymania przez Pożyczkobiorcę warunków umowy, m.in. niezapłacenia przez Pożyczkobiorcę w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności po uprzednim wezwaniu Pożyczkobiorcy listem poleconym do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy.

W harmonogramie spłat pożyczki wskazano, iż kwota pożyczki wynosi 3.200.000 zł, a liczba rat w wysokości 122.004,74 zł stanowi 33. Rata obejmowała kapitał oraz odsetki, przy czym kapitał stanowił łącznie 3.200.000 zł, a odsetki łączną kwotę 826.156,40 zł. Wypłata miała nastąpić 11 lipca 2012 r. Datę pierwszej spłaty określono na dzień 13 października 2012 r., a ostatniej na dzień 13 czerwca 2015 r.

W związku z § 9 umowy pożyczki z dnia 10 lipca 2012 r., który wymagał zabezpieczenia przyznanej pożyczki, w tym samym dniu 10 lipca 2012 r. K. B. i A. B. (1) jako właściciele na zasadach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej niezabudowanej nieruchomości położonej we wsi P., gminie C., powiecie (...), województwie (...), stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) w obrębie ewidencyjnym nr (...) P. o obszarze 14,9700 ha, dla której Sąd Rejonowy w O. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą Kw nr (...), złożyli w formie aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem M. S. (Rep. (...)) oświadczenie o ustanowieniu hipoteki do kwoty 4.800.000 zł dla zabezpieczenia spłaty pożyczki, w tym wierzytelności głównej w kwocie 3.200.000 zł, odsetek od udzielonej pożyczki, odsetek kapitałowych, odsetek od należności przeterminowanych, odsetek za zwłokę, opłaty sądowej od kwoty zobowiązania, kosztu odpisu orzeczenia ze stwierdzeniem wykonalności, kosztów postępowania egzekucyjnego do kwoty 1.600.000 zł.

Jednocześnie K. B. i A. B. (1) wniesli do Sądu Rejonowego w O. IV Wydziału Ksiąg Wieczystych o bezobciążeniowe odłączenie z księgi wieczystej Kw nr (...) nieruchomości położonej we wsi P., gminie C., powiecie (...), województwie (...), stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) w obrębie ewidencyjnym nr (...) P. o obszarze 14,9700 ha i założenie dla

tej nieruchomości nowej księgi wieczystej oraz dokonanie w nowej księdze wieczystej przeniesienia wpisu własności z działu II księgi wieczystej Kw nr (...) do działu II nowej księgi wieczystej, a w dziale IV wpisu hipoteki do kwoty 4.800.000 zł na rzecz (...).

W dniu 11 lipca 2012 r. pożyczka udzielona D. B. została wypłacona w formie przelewu na rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy pożyczkobiorcy. D. B. przekazano kwotę 3.040.000 zł, gdyż kwota pożyczki została pomniejszona o prowizję w wysokości 160.000 zł z tytułu udzielenia pożyczki.

W dniu 12 września 2012 r. założono księgę wieczystą Kw nr (...) w wyniku odłączenia części nieruchomości z innej księgi wieczystej. W dziale II jako właściciele nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości P., wpisano K. B. i A. B. (2) na zasadach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej, a w dziale IV wpisano hipotekę umowną w kwocie 4.800.000 zł na rzecz (...)Kasy (...) w W..

W dniu 22 lutego 2014 r. D. B. zgłosiła zmianę danych osobowych z nazwiska B. na S..

W dniu 5 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy dla m., X Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych w sprawie o sygn. akt (...) ogłosił upadłość (...) Kasy (...)w W. z możliwością zawarcia układu, sprawowanie zarządu całym majątkiem upadłego powierzył zarządcy w osobie L. K.. Z kolei postanowieniem z dnia 19 marca 2015 r. zmieniono sposób prowadzenia postępowania upadłościowego (...) Kasy (...) w W. w ten sposób, że postępowanie upadłościowe z możliwości zawarcia układu zmieniono na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego, odwołano zarządcę masy upadłości L. K. i na syndyka masy upadłości wyznaczono L. K..

W dniu 14 marca 2016 r. syndyk masy upadłości (...) Kasy (...)w W. w związku z brakiem terminowego regulowania należności wynikających z umowy pożyczki nr (...) wezwał D. S. do zapłaty zadłużenia w terminie 14 dni roboczych od dnia doręczenia wezwania w łącznej wysokości 898.285,14 zł (zadłużenie na dzień 14 marca 2016 r.). Wskazano, iż na powyższą kwotę składa się: zaległy kapitał w wysokości 431.250,20 zł, odsetki umowne w wysokości 438.582,21 zł, odsetki karne w wysokości 28.398,73 zł oraz koszty windykacji 54 zł. Dodano, iż do powyższej kwoty należy doliczyć odsetki karne w wysokości 10% w skali roku.

W dniu 25 kwietnia 2016 r. syndyk masy upadłości (...) Kasy (...) w W. skierował do D. S. ostateczne wezwanie do zapłaty, wskazując, że łączna wysokość zaległego zadłużenia na dzień 25 kwietnia 2016 r. wynosi 951.689,30 zł, tj.: zaległy kapitał w wysokości 458.681,88 zł, odsetki umowne w wysokości 459.475,17 zł, odsetki karne w wysokości 33.451,25 zł oraz koszty windykacji 81 zł. Dodano, iż do powyższej kwoty należy doliczyć odsetki karne w wysokości 10% w skali roku.

Nadto, w dniu 6 czerwca 2016 r. syndyk masy upadłości (...) Kasy (...) w W. skierował do D. S. pismo zatytułowane „Wypowiedzenie Umowy”. W piśmie podano, iż w związku z zaprzestaniem terminowej spłaty zobowiązania wypowiedziano jej umowę pożyczki nr (...) z dnia 10 lipca 2012 r. z zachowaniem 30 dniowego okresu wypowiedzenia. Jednocześnie wezwano D. S. do dobrowolnej zapłaty wymagalnej zaległości wraz z odsetkami i kosztami windykacji. Wskazano także, iż łączna wysokość zaległego zadłużenia na dzień 6 czerwca 2016 r. wynosi 1.005.478,21 zł. tj.: zaległy kapitał w wysokości 487.012,99 zł, odsetki umowne w wysokości 479.468,70 zł, odsetki karne w wysokości 38.915,52 zł oraz koszty windykacji 81 zł. Dodano, iż do powyższej kwoty należy doliczyć odsetki karne w wysokości 10% w skali roku. Powyższe pismo doręczono D. S. 17 czerwca 2017 r. (dowód: wypowiedzenie umowy wraz z potwierdzeniem odbioru k. 40).

Z kolei w dniu 31 sierpnia 2016 r. syndyk masy upadłości (...)Kasy (...) w W., powołując się na obowiązek złożenia wypowiedzenia właścicielowi nieruchomości, skierował do K. B. i A. B. (1) wypowiedzenia wraz z ostatecznymi przedsądowymi wezwaniami do zapłaty. Podkreślono, iż w konsekwencji cała zabezpieczona hipoteką wierzytelność jest wymagalna również wobec K. B. i A. B. (1). Wskazano, że z uwagi na nieuregulowanie w całości należności wynikającej z umowy pożyczki nr (...), wezwano K. B. i A. B. (1) jako dłużników rzeczowych, do zapłaty zadłużenia w terminie 7 dni od dnia doręczenia pisma. Podano, że łączna wysokość zadłużenia na dzień 26 sierpnia 2016 r. wynosi 3.489.663,15 zł, tj. zaległy kapitał 2.891.227,90 zł, odsetki umowne 523.278,30 zł, odsetki karne 75.075,95 zł oraz

koszty windykacji 81 zł. Dodano, iż do powyższej kwoty należy doliczyć odsetki ustawowe za opóźnienie. Pisma te doręczono K. B. i A. B. (1) w dniu 2 września 2017 r.

W wyciągu z ksiąg rachunkowych (...)Kasy (...)w W., który wystawiono 9 grudnia 2016 r., stwierdzono, iż na dzień 9 grudnia 2016 r. wymagalne zadłużenie dłużnik D. S. (wcześniej B.) z tytułu umowy pożyczki nr (...) z dnia 10 lipca 2012 r. wyniosło łącznie 3.572.835,45 zł, a składało się na nie: zaległy kapitał 2.891.227,90 zł, odsetki umowne 523.278,30 zł, odsetki karne 158.248,25 zł oraz koszty windykacji 81 zł.

Dokonując powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy oparł się na treści załączonych do akt dokumentów prywatnych, którym dał wiarę, gdyż nie wzbudziły one wątpliwości Sądu co do czasu i miejsca ich powstania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za częściowo zasadne.

Sąd Okręgowy wskazał, że w sprawie niniejszej okoliczności zawarcia umowy pożyczki oraz ustanowienia hipoteki celem jej zabezpieczenia nie były sporne pomiędzy stronami. Jako że dłużniczka osobista nie wywiązała się ze spoczywającego na niej obowiązku spłaty udzielonej pożyczki, powód uprawniony był do zaspokojenia z obciążonej nieruchomości, z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości.

Sąd Okręgowy przywołał treść art. 75 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz.U. z 2017 r. poz. 1007) uznając, że w celu uzyskania zaspokojenia wierzyciel hipoteczny musi uzyskać tytuł wykonawczy przeciwko dłużnikowi, np. prawomocny wyrok lub nakaz zapłaty zaopatrzonej w klauzulę wykonalności.

Odnosząc się do zarzutów podniesionych przez stronę pozwaną w sprzeciwie od nakazu zapłaty Sąd Okręgowy wskazał, że powód udowodnił, że pożyczka została wypłacona dłużniczce osobistej oraz, że nie została przez nią spłacona. Pozwani kwestionowali wysokość należności, lecz przedstawione przez stronę powodową dokumenty, w szczególności wyciąg z ksiąg rachunkowych, wskazują na kwotę niespłaconego kapitału.

Oceniając zasadność zgłoszonego przez pozwanych zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy wskazał, że roszczenie powoda o zwrot pożyczki miało charakter terminowy i było ewidentnie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez Kasę (...) w W.. Pożyczka została udzielona na podstawie umowy zawartej w dniu 10 lipca 2012 r. na okres 10 lipca 2012 r. – 13 czerwca 2015 r. Zgodnie z harmonogramem spłat pożyczki liczba rat w wysokości po 122.004,74 zł wynosiła 33. Datę pierwszej miesięcznej spłaty określono na dzień 13 października 2012 r., a ostatniej na dzień 13 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że podziela ukształtowaną w judykaturze linię orzeczniczą, zgodnie z którą w myśl art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń o zwrot udzielonego kredytu lub pożyczki jak również roszczeń o zwrot poszczególnych ich rat wynosi 3 lata. Innymi słowy, wymagalność roszczeń z umowy kredytu powstaje z upływem następnego dnia po dniu płatności każdej z poszczególnych rat. Z uwagi na dokładne określenie dat spłaty rat pożyczki, każda z rat przedawnia się po trzech latach począwszy od dnia, w którym powinna zostać spłacona zgodnie z zawartą umową. Innymi słowy przedawnienie każdej raty biegnie co do zasady osobno od momentu terminu jej płatności (tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 23 kwietnia 2014 r., I ACa 1361/13, LEX nr 1458942).

Sąd Okręgowy zauważył, że w przypadku niedotrzymania warunków udzielenia pożyczki, pożyczkodawca może wypowiedzieć zawartą umowę kredytową. W takim przypadku całość niespłaconego kredytu staje się wymagalna, a pozostałe do spłaty raty, stają się natychmiast wymagalne. Zdaniem Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie (...) Kasa (...) w W. nie skorzystała jednak z tego uprawnienia, gdyż termin spłaty ostatniej raty udzielonej pożyczki został wyznaczony na 13 czerwca 2015 r., a dopiero pismem z dnia 6 czerwca 2016 r. syndyk masy upadłości (...) Kasy (...)w W. skierował do D. S. pismo zatytułowane „Wypowiedzenie Umowy”. W przypadku umowy, której termin płatności już upłynął, powyższe wypowiedzenie nie mogło wywrzeć dodatkowego skutku.

Sąd Okręgowy wskazał, że skoro datę pierwszej spłaty określono na dzień 13 października 2012 r., a ostatniej na dzień 13 czerwca 2015 r., powództwo zostało wytoczone przez stronę powodową w dniu 9 grudnia 2016 r. i nie zaistniała

żadna z przesłanek wskazanych w art. 123 k.c., mając na uwadze trzyletni termin przedawnienia należało przyjąć, iż przedawnieniu uległy wszystkie raty sprzed 9 grudnia 2013 r. i w tym zakresie powództwo podlegało oddaleniu. Uwzględnieniu podlegały zaś raty po 122.004,74 zł od 15 do 33, tj. od dnia 13 grudnia 2013 r. do dnia 13 czerwca 2015 r., co stanowiło kwotę 2.318.090 zł.

Sąd Okręgowy oddalił także powództwo w części obejmującej żądanie zasądzenia odsetek karnych i umownych wskazując, że powód nie odniósł się do podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia i nie złożył dalszych dokumentów, w szczególności dotyczących sposobu wyliczenia płatności odsetek karnych i umownych. Sąd zatem nie dysponował danymi umożliwiającymi wykonanie samodzielnych obliczeń i nie był znany matematyczny sposób wyliczenia tych kwot.

Mając na uwadze, iż powód domagał się zasądzenia od pozwanych na jego rzecz odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, powództwo w tym zakresie podlegało uwzględnieniu.

W ocenie Sądu Okręgowego brak jest podstaw pozwalających na uznanie, że pozwani ponoszą odpowiedzialność solidarną.

Oświadczenie pozwanych o ustanowieniu hipoteki nie zawiera żadnych ustaleń w przedmiocie odpowiedzialności solidarnej.

Sąd Okręgowy nie znalazł też podstaw do zastosowania art. 370 k.c. uznając, że przepis ten nie ma zastosowania w stosunku do dłużników rzeczowych.

W ocenie Sądu Okręgowego dłużnicy rzeczowi składając oświadczenie o ustanowieniu hipoteki, nie zawierają umowy ani nie dokonują czynności prawnej będącej zobowiązaniem, gdyż ustanowienie hipoteki nie jest zobowiązaniem ani nie tworzy zobowiązania, hipoteka jedynie zabezpiecza wierzytelność. Obciążenie nieruchomości możliwością prowadzenia z niej egzekucji celem zaspokojenia wierzytelności, którą hipoteka zabezpieczała, sprawia, że właściciele nieruchomości mogą być odpowiedzialni za spłatę wierzytelności. Nie jest to jednak równoznaczne z zaciągnięciem zobowiązania w rozumieniu art. 353 k.c. dotyczącego wspólnego mienia. W związku z powyższym żądanie powoda o solidarne zasądzenie należności również podlegało oddaleniu.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. zgodnie z zasadą ich stosunkowego rozdzielenia, uznając, że powód wygrał proces w 64,88%, wobec czego pozwani w 35,12%.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 623) nakazał stosownie do wyniku sprawy ściągnąć z zasądzonego roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 35.120 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej, od której powód był zwolniony oraz pobrać od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 64.880 zł tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od pozwu, od której powód był zwolniony.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód, zaskarżając wyrok w części oddalającej powództwo w punkcie II i w zakresie, w jakim sąd nie zasądził kwoty z punktu I wyroku solidarnie od pozwanych oraz co do rozstrzygnięcia o kosztach.

Powód zarzucił:

1. naruszenie art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego

niezastosowanie i oddalenie powództwa z uwagi na przedawnienie roszczenia z umowy pożyczki, podczas gdy ewentualne przedawnienie kapitału pożyczki z uwagi na treść wskazanego przepisu nie mogłoby być brane pod uwagę;

2. naruszenie art. 120 § 1 k.c. poprzez nieprawidłowe określenie początku

biegu terminu przedawnienia roszczeń powoda z tytułu umowy pożyczki polegające na wadliwym przyjęciu daty wymagalności tych roszczeń, tj. uznaniu, iż wymagalność roszczeń z umowy pożyczki powstała z upływem następnego dnia po dniu płatności każdej z poszczególnych rat, z których każda przedawnia się oddzielnie po trzech latach od dnia, w którym powinna zostać spłacona zgodnie z harmonogramem, podczas gdy wobec wypowiedzenia w dniu 6 czerwca 2016 r. przez pożyczkodawcę umowy (zawartej do dnia 13 czerwca 2022 r.) wszystkie niezapłacone dotychczas raty stały się wymagalne z dniem następującym po upływie 30 dniowego terminu wskazanego w wypowiedzeniu, co oznacza, że trzyletni termin przedawnienia tego roszczenia obejmującego całą pożyczkę wraz z odsetkami i naliczonymi kosztami zaczął biec od dnia 16 lipca 2015 r.;

3. naruszenie art. 370 k.c. w zw. z art. 366 § 1 k.c. i art. 369 k.c. przez ich

niezastosowanie, a w konsekwencji błędne uznanie, że pozwani nie ponoszą względem powoda odpowiedzialności solidarnej za roszczenia wynikające z umowy pożyczki, w sytuacji, gdy małżonkowie B. udzielając zabezpieczenia za dług pożyczkobiorcy w postaci hipoteki ustanowionej na rzecz (...) na własnej nieruchomości, zaciągnęli w ten sposób zobowiązanie dotyczące ich wspólnego mienia, a zatem zgodnie z naruszonymi przepisami są oni zobowiązani wobec powoda solidarnie;

4. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. przez dowolną a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co znalazło swoje odzwierciedlenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w którym sąd uznał, że powód nie odniósł się do podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia i nie złożył dalszych dokumentów dotyczących sposobu wyliczenia płatności odsetek karnych oraz odsetek umownych, a sąd ten nie dysponował danymi umożliwiającymi wykonanie samodzielnych obliczeń, w sytuacji gdy powód zajął stanowisko w zakresie wskazanych kwestii na rozprawie w dniu 27 listopada 2017 r. oraz przedłożył wyciąg z ksiąg rachunkowych, przy jednoczesnym nie kwestionowaniu przez pozwanego na żadnym etapie postępowania wysokości należności ubocznych, który to fakt należy uznać za fakt przyznany, co w konsekwencji doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na ustaleniu, że powód nie udowodnił wysokości roszczenia w zakresie dochodzonych odsetek, a następnie częściowego oddalenia powództwa;

5. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dowolną, a nie swobodną ocenę

zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co znalazło swoje odzwierciedlenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w którym sąd uznał, że nie dysponował danymi umożliwiającymi wykonanie samodzielnych obliczeń, w szczególności dotyczących sposobu wyliczenia odsetek karnych oraz odsetek umownych, przy jednoczesnym uznaniu, że dał on wiarę dokumentom prywatnym złożonym przez powoda, które nie budziły wątpliwości sądu, a które wskazywały zarówno wysokość odsetek karnych, jak i umownych;

co w konsekwencji doprowadziło do błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na ustaleniu, że powód nie udowodnił wysokości roszczenia w zakresie dochodzonych odsetek, a następnie częściowego oddalenia powództwa;

6. naruszenie art. 248 § 1 k.p.c. przez niewezwanie strony powodowej do

przedstawienia sposobu wyliczenia odsetek karnych i umownych, w sytuacji powzięcia przez sąd wątpliwości co do prawidłowości ich wysokości wskazanej przez powoda, przy jednoczesnym braku jakiegokolwiek aktywności procesowej pozwanych w tym zakresie,

co w konsekwencji doprowadziło do częściowego oddalenia powództwa, bowiem w ocenie sądu ni dysponował on danymi umożliwiającymi wykonanie samodzielnych obliczeń w zakresie dochodzonych odsetek.

Wskazując na powyższe powód wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda dalszej kwoty kapitału pożyczki w kwocie 573 137,90 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty

oraz kwoty 523 278,30 zł z tytułu odsetek umownych od kapitału pożyczki oraz kwoty 158 248,25 zł z tytułu odsetek karnych, zastrzegając powodowi prawo do powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości składającej się z działki ewidencyjnej nr (...) położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w O. prowadzi księgę wieczystą numer (...);

2. zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I przez zasądzenie kwoty 2 318 090 zł wraz z odsetkami solidarnie od pozwanych na rzecz powoda;

3. zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Powód wniósł też o dopuszczenie dowodów z:

- wyczenia stanu zadłużenia pożyczki nr (...) – na okoliczność wysokości stanu zadłużenia, w tym w szczególności wysokości odsetek,

- aneksu nr (...) z dnia 21 grudnia 2012 r. do umowy pożyczki nr (...) – na okoliczność istnienia stosunku prawnego, z którego wynika roszczenie powoda i jego treści, zasadności naliczania odsetek i ich wysokości, okresu obowiązywania umowy pożyczki, początku biegu przedawnienia roszczenia powoda.

Powód wskazał, że aneks do umowy został odnaleziony przez Syndyka dopiero po wydaniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Za bezzasadny Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c., a w konsekwencji także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych dotyczących terminu wymagalności wierzytelności powoda wynikających z zawartej umowy kredytu.

Sąd Okręgowy oparł się na przedłożonych przez powoda dokumentach prywatnych, które uznał za wiarygodne, zaś skarżący w żaden sposób nie wykazał, aby dokonana przez Sąd Okręgowy ocena tych dowodów naruszała zasady określone w art. 233 § 1 k.p.c.

Zasada swobodnej oceny dowodów wynikająca z art. 233 § 1 k.p.c. wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania Sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków.

Należy podkreślić, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazywania, przy pomocy wyłącznie argumentów jurydycznych, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189).

Z uwagi na powyższe, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. sformułowany przez skarżącego, nie mógł być uwzględniony, gdyż nie opierał się na kryteriach oceny dowodów przedstawionych przez strony, ale na treści dokumentu, który został dołączony dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, a więc nie był znany Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny uznał, że dowody załączone przez powoda do apelacji są spóźnione, zaś wskazane okoliczności nie są wystarczające dla uznania, że zachodzą okoliczności wskazane w art. 381 k.p.c. Sam fakt odnalezienia dokumentu, którym strona niewątpliwie dysponowała wcześniej, dopiero po wyroku sądu pierwszej instancji nie oznacza, że strona

nie mogła tego dowodu powołać wcześniej, a jedynie, że nie dołożyła należytej staranności przygotowując niezbędną dokumentację i pisząc pozew.

Należy przy tym zauważyć, że ani w treści pozwu, ani w kolejnych pismach składanych przed sądem I instancji powód nie powołał się na fakt zmiany umowy i przedłużenia czasu jej trwania, zaś wskazana w apelacji okoliczność, że umowa obowiązywała do 13 czerwca 2022 r., jest nowym faktem, który powinien być powołany już w pozwie, a niewątpliwie najpóźniej w odpowiedzi na sprzeciw pozwanych, w którym został podniesiony zarzut przedawnienia.

Określając datę wymagalności roszczeń powoda i odnosząc się do tego zarzutu, Sąd Okręgowy oparł się na treści dokumentów przedstawionych przez powoda, trafnie uznając, że skoro termin spłaty pożyczki został w umowie określony na dzień 13 czerwca 2015 r., to od tej daty biegnie trzyletni termin przedawnienia najpóźniej wymagalnych wierzytelności powoda wynikających z tej umowy, wobec czego przedawnieniu uległy wszystkie raty sprzed 9 grudnia 2013 r., a więc te, których termin płatności przypadał na trzy lata i więcej przed wniesieniem pozwu. Bezzasadny jest zatem także zarzut naruszenia art. 120 § 1 k.c., oparty na powołaniu się przez skarżącego na nowe okoliczności faktyczne wynikające z dokumentów załączonych do apelacji.

Także treść pozwu, w którym skarżący wskazuje na ograniczenie odpowiedzialności obojga pozwanych do nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą spłatę kredytu daje podstawy do uznania, że powód dochodził należności od pozwanych jako dłużników rzeczowych, licząc się z możliwością podniesienia zarzutu przedawnienia.

Zasadnie jednak powód podnosi zarzut naruszenia art. 77 ukwł, zgodnie z którym przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, z wyjątkiem roszczeń o przedawnione świadczenia uboczne. Przepis ten ma zastosowanie do właściciela nieruchomości będącego dłużnikiem osobistym, jak i do właściciela, który jest osobą trzecią. Przedawnienie wierzytelności hipotecznej wywołuje skutki tylko w sferze obligacyjnej. Jeżeli dłużnik jest dłużnikiem rzeczowym i dojdzie do przedawnienia wierzytelności, to będzie odpowiadał tylko rzeczowo. Właściciel nieruchomości, który jest jednocześnie dłużnikiem osobistym, może bronić się przed żądaniem wierzyciela hipotecznego zarzutem przedawnienia wierzytelności głównej w zakresie zaspokojenia z innych składników majątkowych niż obciążona nieruchomość. Skutki przedawnienia wierzytelności hipotecznej polegają na tym, że właściciel przedmiotu hipoteki nie może skutecznie podnieść wobec wierzyciela hipotecznego zarzutu przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Wierzyciel hipoteczny może domagać się zapłaty tytułem zaspokojenia swej wierzytelności od dłużnika osobistego lub od właściciela przedmiotu hipoteki. Niewątpliwie zatem powód może skutecznie żądać od obojga pozwanych zasądzenia kwoty odpowiadającej należności głównej także w zakresie, w jakim w stosunku do dłużnika osobistego wierzytelność ta uległa przedawnieniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego odpowiedzialność pozwanych, związana z ustanowieniem przez nich jako współwłaścicieli hipoteki obciążającej ich wspólną nieruchomość jest solidarną odpowiedzialnością współwłaścicieli za ich dług rzeczowy, gdyż obowiązek dłużnika rzeczowego polega na zapłacie, a nie na znoszeniu egzekucji kierowanej do tego podmiotu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2018 r. V CSK 212/17).

Wyłączenie skutków przedawnienia wynikające z art. 77 ukwł nie dotyczy przedawnionych należności ubocznych, w tym odsetek.

Jednak to na powodzie spoczywa ciężar wykazania, w jakim zakresie odsetki nie uległy przedawnieniu, przez określenie od jakich kwot i od jakich dat należności z tytułu odsetek są dochodzone.

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, powód nie przedstawił w tym zakresie żadnych dowodów, poza wezwaniami do zapłaty i wyciągiem z ksiąg banku, w których wskazane są jedynie globalne wysokości żądanych kwot, bez wskazania sposobu ich wyliczenia.

Niewątpliwie dokumenty te są dokumentami prywatnymi, a ich moc dowodową określa art. 245 k.c., zatem stanowią one jedynie dowód, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. treść oświadczenia

złożonego w dokumencie prywatnym nie jest zaś objęta domniemaniem zgodności z prawdą zawartych w nim twierdzeń. Sama treść załączonych dokumentów stanowi zatem dowód, że powód żąda od pozwanych zapłaty odsetek we wskazanej wysokości, nie daje jednak możliwości dokonania oceny, w jakiej dacie i co do jakiej wysokości wierzytelności te stały się wymagalne.

W tym zakresie także bezzasadny jest podniesiony przez skarżącego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., gdyż Sąd Okręgowy nie kwestionował wiarygodności ani mocy dowodowej załączonych przez powoda dokumentów, wskazując jedynie, że nie wykazują one okoliczności pozwalających na uwzględnienie powództwa w jakimkolwiek zakresie.

Za bezzasadny Sąd Apelacyjny uznaje także zarzut naruszenia art. 248 § 1 k.p.c. przez niewezwanie strony powodowej do przedstawienia sposobu wyliczenia odsetek karnych i umownych. Art. 248 k.p.c. dotyczy obowiązku przedstawienia istniejącego, konkretnego dokumentu, nie zaś wytworzenia dokumentu nowego, zaś przepis art. 248 § 1 k.p.c. odnosi się do powinności strony postępowania, a nie powinności sądu. Z żadnego przepisu kodeksu postępowania cywilnego nie wynika obowiązek sądu do wzywania strony, reprezentowanej przez zawodowego pełnomocnika, do przedstawiania konkretnych dowodów służących wykazaniu zasadności jej roszczeń. Zgodnie z art. 232 zd. 1 k.p.c. to na stronach spoczywa obowiązek dowodzenia faktów, z których strona wywodzi określone skutki prawne, zaś powód miał pełną świadomość podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia, zatem zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c., to powód ponosi negatywne konsekwencje braku przedstawienia i wykazania daty wymagalności poszczególnych należności ubocznych, które nie są objęte art. 77 ukwh.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił częściowo zaskarżony wyrok zasądzając na rzecz powoda solidarnie od obojga pozwanych pełną kwotę odpowiadającą należności głównej wynikającej z umowy pożyczki, zaś w pozostałym zakresie apelację powoda, jako bezzasadną, oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania za obie instancje orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. przyjmując, że w postępowaniu przed Sądem Okręgowym powód wygrał sprawę w 80%, zaś w postępowaniu apelacyjnym w 46%.

Na rzecz powoda została zasądzona kwota 4 968 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, stanowiąca 46 % wynagrodzenia ustalonego w oparciu o przepisy § 2 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.615 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia apelacji.

O kosztach sądowych, od uiszczenia których powód był zwolniony, orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2019.785 t.j.).